

**OBLETNICE
ANNIVERSARI
ANNIVERSARIES**

BOTANIK TONE WRABER - ŠESTDESETLETNIK

Četrtega marca 1938 se je v Ljubljani rodil slovenski botanik Tone Wraber, ki je torej letos dopolnil 60 let. Namen tega zapisa ni le, da se botanika spomnimo ob "okrogli" obletnici, marveč da resnično opozorimo na bogato in vsestransko pot slavljenca, za katerega lahko sam s ponosom rečem, da je moj botanični učitelj.

Kot profesor Wraber sam pove, je odraščal v "materialno skromnem, toda duhovno zelo bogatem okolju". Njegov oče, znani slovenski fitocenolog profesor Maks Wraber, ga je "okužil" z ljubeznijo do rastlinskega sveta že zelo zgodaj. Enoumje takratne politike je utesnjevalo svobodnejšega duha in drugačne nazore Tonetove družine; s tem pa morda še podžgalo Tonetovo željo k čimširši in čimgloblji izobrazbi in razgledanosti, ki jo mlajši kolegi danes tako občudujemo pri njem. Njegov vodnik po naravi pa ni bil le njegov oče, marveč je trajen pečat na njem pustil - predvsem v gimnazijskih letih - tudi njegov skavtski učitelj, profesor Pavel Kunaver - Sivi volk. Odtod tudi posebna ljubezen do gora, ki so Tonetu še vedno zelo blizu.

Po maturi 1956 na klasični gimnaziji v Ljubljani je v letih 1956-61 študiral biologijo na Univerzi v Ljubljani. Po diplomu se je najprej zaposlil kot kustos v Prirodoslovnem muzeju Slovenije. V tistem času je njegovo naravovarstvo zavest še dodatno oblikovala in utrjevala dr. Angela Piskernik, ki je takrat orala ledino slovenskega varstva narave. Že leta 1963 je izšel njegov vodnik "*Naše zaščitene rastline*", prvo pomembnejše delo botaničnega naravovarstva dotodaj. Leta 1968 je bil imenovan za asistenta v Botaničnem vrtu ljubljanske Univerze. To je bilo obdobje preštevilnih terenskih ekskurzij po Sloveniji, katerih rezultat so bile nove najdbe za floro Slovenije in številna nova rastišča redkih vrst. Predvsem pa vestno in prizadevno zbiranje herbarijskega materiala za herbarijsko zbirko ljubljanske Univerze. Le malo ljudi se zaveda, koliko časa, znanja in energije je potrebno za to, česar danes pri nas nihče ne zna prav oceniti in ovrednotiti. Leta 1973 je Tone Wraber začel univerzitetno kariero kot asistent, danes pa je redni profesor za taksonomijo rastlin in fitocenologijo.

Profesorju Wraberju je bogato poznavanje jezikov in stroke omogočalo daljša študijska bivanja v tujini. Naj omenim, da se je komaj triindvajsetleten mladenič že izpopolnjeval iz fitocenologije pri "očetu" srednjeevropske fitocenološke šole, profesorju Braun-Blanquetu, v Montpellierju v Franciji. Daljši čas je deloval

na univerzi v Trstu pri vodilnem italijanskem botaniku Sandru Pignattiju, pod mentorstvom katerega je leta 1972 izdelal tudi doktorsko disertacijo o vegetaciji skalnih razpok v Julijskih Alpah. Plodovita so bila tudi njegova študijska bivanja v Londonu, kjer je obdeloval botanično gradivo s svojih eksotičnih ekskurzij. Z njimi je začel že leta 1969, kot udeleženec jugoslovanske odprave na Anapurno, leta 1972 pa tudi na Makalu, njegova zadnja eksotična ekskurzija, ki ji bo nedvomno sledilo še veliko število drugih, pa je bila lani - prav tako v Nepal. Med čezmorskimi ekskurzijami je bila še posebno uspešna tista v Centralnoafriško republiko. Profesorju Wraberju ni tuja niti (pol)eksotika naše nekdanje skupne države - veliko energije in časa namreč posveča raziskovanju flore Balkana, predvsem Srbije, posebej Kosova, Makedonije in Črne gore. Zame nepozabna je bila študentska ekskurzija na Kosovo leta 1984, ki jo je vodil prav profesor Wraber. Njegovo odlično poznavanje tamkajšnjih razmer, tako družbenih kot naravnih, je nam, študentom, omogočilo vpogled v pravo eksotiko Balkana. Profesor Wraber nam je odkrival botanično najslabše poznane in najbolj zakotne predele takratne Jugoslavije; vselej pa je bil tudi vir podatkov o zgodovini, etnologiji in kulturi območja, skozi katero smo potovali. Njegove študentske ekskurzije na Balkan pa se niso končale npr. z osamosvojitvijo Slovenije - njegovi pogledi so bili vselej širši, kot jih je narekovala trenutna politika - letos je študente popeljal na ekskurzijo prav v Srbijo!

Če so ena Wraberjevih ljubezni Alpe, je druga prav gotovo Mediteran. Po materi je Tone Wraber Primorec in odlični poznavalec družbenih razmer v Istri in na Tržaškem. Njegova teta, gospa Šonc, pa je bila dolgo najstarejša Koprčanka. V sedemdesetih in osemdesetih letih je botanično "ponovno odkril" Slovensko Istro: Osp, Strunjan in Ronek, Steno in Sv. Štefan v dolini Dragonje, Sečovljske soline, Sv. Katarino pri Ankaranu, Kubed ... Njegova zasluga je tudi, da so ti enkratni ambientni danes zakonsko zavarovana območja. Njegova trenutna "morska ljubezen" sta Cres in Lošinj. Letos sem bil kak teden za njim na Osorščici, in v Osorju so domačini vedeli povedati, da se je zelo razburjal zaradi endemnega petelinčka *Corydalis acaulis*, ki ga s popravilom osorskega obzidja resno ogrožajo. Toda joj - omenil sem rastlinsko latinsko ime, kar sem v začetku sklenil, da ne bom, saj je imen rastlin, povezanih s Tonetom Wraberjem, toliko, da sem pred izborom nemočen. Tone Wraber je opisal nekaj za znanost novih taksonov (npr. *Gentiana lutea* subsp. *vardjani*, *Solenanthes krasnikii*), drugim je revidiral taksonomski status, našel je desetine novih vrst za floro Slovenije in nova rastišča redkih in še bolj redkih vrst. Pri tem pa ne smemo pozabiti na Toneta Wraberja kot izkušenega fitocenologa klasične šole, ki se ukvarja predvsem z združbami nad gozdno mejo, s skalnimi razpokami in z melišči.

Morda še najlaže strnem misli o Tonetu Wraberju

kot pedagogu, saj je bil moj mentor (in seveda tudi številnim drugim slovenskim botanikom) pri srednješolski raziskovalni nalogi, diplomski, magisteriju in doktoratu. Njegova predavanja so vselej odlično pripravljena, podkrepljena z diapozitivi z vseh koncev sveta, obogatena z zanimivostmi, vendar ne v škodo podrobnostim in dejstvom, ki so pri taksonomiji nujna. Večkrat smo študenti njegova predavanja zaključili "Pod lipo", kjer se nam je pridružil tudi on. Na terenskih vajah je vsak študent odnesel toliko, kot ga je zanimalo, poleg botaničnih zanimivosti pa je profesor Wraber vselej natrosil še kup zgodovinskih in krajevnih zanimivosti. Posebej se zanima za zgodovino botaničnih raziskav v Sloveniji in vse, kar je povezano s tem.

V svoji dosednji karieri je bil urednik ali član uredniškega odbora Proteusa, Scopolijske, Varstva narave, Hladnikije, koprskih Annalov idr. Letos je bil imenovan za predsednika na novo ustanovljenega Botaničnega društva Slovenije, ki ima zametke v vsakoletnem sre-

čanju slovenskih botanikov; ta srečanja profesor Wraber uspešno vodi že deset let. Je tudi aktiven član številnih mednarodnih združenj, njegova bogata bibliografija - če se omejimo le na strokovno in znanstveno - pa posega v področja floristike, taksonomije, botanične zgodovine, fitocenologije in varstva narave. Po padcu enopartijskega sistema je bil lahko tudi nosilec pomembne visoke funkcije prorektorja ljubljanske Univerze.

V tej predstavitvi manjka veliko stvarnih, morda tudi pomembnih podatkov, saj zapisani poudarki iz njegovega življenja odsevajo njegovo dosedanjo življenjsko pot in delovanje, kot to vidim sam. V čast in veselje mi je, da profesorju Tonetu Wraberju ob njegovi šestdesetletnici zaželim enakega poleta in energije, kot ju je imel dosedaj, predvsem pa ustvarjalnega miru, ugodnih razmer za delo in veliko lepih trenutkov v naravi.

Mitja Kaligarič

